

Oppdrett av piggvar

Joachim Stoss, Stolt Sea Farm AS

Piggvar er en marin flatfisk med begrenset tilgang fra fangst (ca. 10 000 tonn årlig som bifangst). Fisken anses som delikatess og oppnår gode priser i de fleste europeiske land. Oppdrett av piggvar ble startet tidlig på 80 årene, men det har tatt mange år før både yngel- og matfiskproduksjon oppnådde tilfredstillende resultater.

Som en marin flatfisk er piggvarlarvene meget små (ca. 2-3 mm i lengde og 0,5 mg i vekt) og krever spesielle miljø- og ernæringsforhold til startfôring. Intensiv helårig klekkeridrift er i dag etablert og larvene fôres med dyrkede hjuldyr etterfulgt av Artemia. Overlevelse i startfôringen frem til yngel av salgsstørrelse (ca. 10 gram) er ofte ikke mer enn 10-20 %. Dette anses allikevel som akseptabelt, men gjenspeiler problemet med startfôring av marine larver generelt. Hovedårsak for lav overlevelse antas å ligge i mikrobielle forhold som vanskelig lar seg styre i både kulturer av næringsdyr og i startfôringskar. I Mellom- og Sør-Europa finnes i dag flere klekkerier som produserer yngel til salg, i Norge er kun ett piggvarklekkeri i drift. Yngelen omsettes i størrelser fra 3-30 gram, og med forskjellig vaksinasjonsstatus og forskjellig genetisk status. Avhengig av temperaturforhold og størrelse er yngelen da ca. 3-6 måneder gammel fra klekking.

Matfiskoppdrett av piggvar er i dag utelukkende knyttet til landbaserte karanlegg. Anleggets beliggenhet må ha et stabilt temperaturnivå for å sikre seg mot både for høy og for lav temperatur. Ideelt oppdrettes piggvar ved ca. 16 °C. I Nordvest Spania har havet en meget høy temperaturstabilitet og forholdene er meget bra for piggvaroppdrett. I Norge må det brukes oppvarming og det finnes i dag to anlegg som utnytter spillvarme fra prosessindustri. Begge anleggene har til sammen en produksjonskapasitet på ca. 250 – 300 tonn, mens oppdrett i Sør- Europa produserer vel 4000 tonn. Man regner med en økning med noen hundre tonn norsk piggvarproduksjon etter oppstart av et nytt spillvarmeanlegg på Tjeldbergodden.

I forhold til laks er vekst i piggvar heller moderat. Man oppnår ca. 2 kg snittvekt etter 24 måneder i oppdrett. Selv om fisken kan bli betydelig større enn 2 kg, så begrenser kjønnsmodningen videre oppdrett. Kjønnsmodning kan vare mellom 2-4 måneder, og fisken taper vekt og får dårlig kondisjon. Økt dødelighet, spesielt i hunnfisk, og redusert toleranse for høy temperatur, kan også bli problematisk. Ellers foregår produksjonen relativt arbeidsintensivt og et høyt investeringsbehov gir produksjonskostnader som ligger langt over det man oppnår med pelagisk fisk som laks.

Markedet for piggvar ser ut til å være stabilt, men lite. Det registreres også sesongvariasjoner og trender som kan føre til både økt og redusert etterspørsel. Erfaringen generelt er at produktet viser begrenset priselastisitet, det vil si at markedets absorpsjonsevne er svak.

Piggvar vil trolig forbli en art med begrensede oppdrettsmuligheter på grunn av spesielle krav til areal, temperatur og anleggsutforming så vel som moderat vekst og fiskens status som nisjeprodukt. Arten beherskes imidlertid som marin oppdrettsart, og teknologisk kunnskap er overførbart til andre marine arter. Fordi piggvarrogn og yngel er tilgjengelig over hele året, brukes arten mye som modellfisk i forskning.

Kilde: Karlsen, Ø. et al, FiskerHav, Særnr. 3 - 2000. Havforskningsinstituttet -
www.imr.no